נסוג ש"ח

שאול שי"ר

אפשר גם אחרת

אחרונה יצא לאור ספרו "חופש הפיתוי", של הפרסומאי הוותיק הרב המוניטין, שמואל הרשבסקי (מורשבסקי, פרידליך דובר) ועניינו הפרסום על היבטיו השונים.

במאמרו בספר זה, מאזכר הרשבסקי את שלטי-החוצות עם המותגו של הרבי מלובביץ'. "...אין הרבה שלטי פרסומת – ותהיה הדעה עליהם חלוקה ככל שתהיה – יכירים ובולטים כמו השלטים של הרבי מלובביץ'... ריזוקנו המרשים והבריזמטי של הרבי מלובביץ' והמסר העיקרי המשתמע ממנו הוא, שזרבי לא הלך לעולמו, אלא עודנו איתנו בכל מקום וכי הוא 'המלך המשיח'. הקמפיין מלווה בהלטות פסיקתיין על רקע דיוקנו השליו ומטרתן הבטחת המשך מנהיגותו והידוק קהל מאמיניו לאישיותו. ...מעטות הפרסומות שניתנו באפקט ויזואלי כמו של הרבי הסוקר ממרומי השלטים את הפקקים בצמתים, את הולכי הרגל, את הנופים בערי הסדרה ואת התנועה באוטוסטרדה...." עד כאן דבריו של הרשבסקי.

הוא אינו המקצוען הראשון שמשבח את השלטים הללו, שאכן מבקשים מהציבור: "לחיות עם הרבי". וכאן אולי המקום להעיר, כי אין שום ריח של משיחיות מאחורי המסרים של שלטי החוצות הללו. האמת היא, שהאיש שעומד מאחוריהם הוא אנטי משיחיסט, "מוסד" בפני עצמו המתרחק מכל מחלוקת והתארגנות בתב"ר או מחוצה לה על רקע כלשהו.

לא קיבלתי רשות לפרסם את שמו של האיש המאמין בכל לב כי מדינת ישראל היתה נראית אחרת, אם היתה מאמצת את הוראותיו – תורתו של הרבי מלובביץ'. כוונתו בעיקר לציבור הדתי דווקא והליכותיו עם הציבור שאינו שומר מצוות עדיין, קרי הציבור החילוני. כך, למשל, באחרונה פורסם המצוקה ויהפוך את ישראל למדינה מפגרת". "האיש מאחורי הקמפיין" קרא את המאמר ב"רף הירוק" והחליט להגיב ברבריו של הרב: אני חייב להודות שלא האמנתי שהדברים ייקלטו בעתון כפי שנקלטו. ללא השמטות, וללא תגובת מערכת פורסמו דבריו של הרבי בזכות ריבוי הילודה זמעלתן של נשות בני ישראל במצרים, "שקא התפלו מ"חשבונות" אלו והמשיכו למלא את תפקידן להפעיל בנים ובנות מתוך אמונה ובטחון בהקב"ה".

אלי הגיע הנושא הזה של "לחיות עם הרבי" בעקבות הרשימה שפירסמתי כאן בשבוע שעבר על חברי קיבוץ רביבים, שנציגים כיריוע התנגד להקמתו של יישוב דתי קהילתי בשכונת לקיבוץ. "האיש מאחורי הקמפיין" שלח אלי פקס מדבריו של הרבי הריי"ץ הנוקטים בגישה שונה בתכלית בכל הקשור לדרך ההידברות עם הציבור החילוני ובכלל. וכך מופיעים הדברים ב"היום יום" מכ"ו באייר, מ"א לעומר:

"קודם ציווי הוכח תוכיח, כתיב פן תשנא את אחיך, כי זהו 'בעי מוקדם להוכחה, ואחרי זה כתיב ולא תשא עליו חטא, שאם לא פעלה ההוכחה בוודאי אתה האשם, שלא היו דברים היוצאים מן הלב. והרבי מלובביץ' עצמו התבטא: אותם מים רותחים שהוא שופך על וולתו הרי על-פי רוב אין זה משום שהוא סבור שזולתו מהותה כלוחית נכונה לקליטת אותם מים, אלא להיפך: אצלו הצטברו מים רותחים והוא מחפש היכן לרוקן אותם, ואז "נתפס" הוא לעניין מסויים, שיכול לשמש עילה לכך שיזכל לשופכם שם".

"האיש מאחורי הקמפיין" מאמין, כי אם ננהג כהנ"ל תשקע מלחמת התרבות בין דתיים לחילוניים לאלתר וכי מהר מאד נלמד, כי משאו ימתנו בנעימות יכל הופעתו החיצונית נעימה. תמיד נקי ומצוחצח. עיניו ספר נהחמת לגלות מה יכול חבר כנסת תדרי ידתי להשיג בכנסת, אם הוא בעודר כבוד ומדברו בנחת עם הבריות.

מסתבר כי הרב אברמוביץ', שבכנסת הנוכחית אין רבים המכידים אותו, הצליח להעביר כמסגרת עבודתו הפרלמנטרית 7 (!) חוקים. כן 7 חוקים, והנה הם: חוק למניעת תאונות דרכים (תגורות בטיחות ברכב), חוק למניעת הונאה בתעשיליו ימזוזות: חוק העתיקות (איסור חיטוט בקברים); חוק לתיקון דיני עונשין. פיתוי להמרת דת (חוק נגד המיסיון); חוק הסדרת מקומות רחצה (גברים נפרד ונשים בנפרד); חוק הבטיחות הלאומי (תיקון מס' 36) הקובע שאם אדם הלך לבית הכנסת לתפילת הבוקר ונפגע בצאתו משם בדרך למקום העבודה, לא יראו בזה (בתפילה) בהפסקה אי ספייה לעניין תאונד ויהיה זכאי לתשלום הנזק והדיפוי מהבטוח הלאומי. והחוק השביעי מסמיך את שר הפנים לקבוע אם להנהוג שבוע קיץ או לא.

לא הייתי מתנגד לראות אותו מכהן שוב בכנסת ישראל כנציג יהדות התורה.

חזון ומעש בכנסת ישראל

בימים אלה יצא לאור לעולם ספרו השלישי של הח"כ לשעבר, הרב יהודה מאיר אברמוביץ עמו"ס: "חזון ומעש באגודת ישראל".

הפעם מוקדש הספר לעבודתו הפרלמנטרית של הרב אברמוביץ. מנוף חינו הילכים ינעלמים – רמויות מסיגו של הרב אברמוביץ. שריבורו נעים. משאו ימתנו בנעימות יכל הופעתו החיצונית נעימה. תמיד נקי ומצוחצה. עיינתי בספר ונהנתה לגלות מה יכול חבר כנסת תדרי ידתי להשיג בכנסת, אם הוא בעודר כבוד ומדברו בנחת עם הבריות.

מסתבר כי הרב אברמוביץ, שבכנסת הנוכחית אין רבים המכידים אותו, הצליח להעביר כמסגרת עבודתו הפרלמנטרית 7 (!) חוקים. כן 7 חוקים, והנה הם: חוק למניעת תאונות דרכים (תגורות בטיחות ברכב), חוק למניעת הונאה בתעשיליו ימזוזות: חוק העתיקות (איסור חיטוט בקברים); חוק לתיקון דיני עונשין. פיתוי להמרת דת (חוק נגד המיסיון); חוק הסדרת מקומות רחצה (גברים נפרד ונשים בנפרד); חוק הבטיחות הלאומי (תיקון מס' 36) הקובע שאם אדם הלך לבית הכנסת לתפילת הבוקר ונפגע בצאתו משם בדרך למקום העבודה, לא יראו בזה (בתפילה) בהפסקה אי ספייה לעניין תאונד ויהיה זכאי לתשלום הנזק והדיפוי מהבטוח הלאומי. והחוק השביעי מסמיך את שר הפנים לקבוע אם להנהוג שבוע קיץ או לא.

לא הייתי מתנגד לראות אותו מכהן שוב בכנסת ישראל כנציג יהדות התורה.

מחצרות אדמו"רים וחסידים

החסיד שהונה את חברת הביטוח

ר' יחזקאל שרגא פרנקל עמו"ש, המכהן כסגן ראש המועצה דתית ברמת-גן, הוא נכדו של הרבי הקוה"ט משינאווא, רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם זצוק"ל, בנו של ענק החסידות, בעל "הדברי חיים" מצאנז. עיינכם הרואות, כי הוא גם נושא את שמו. בתוך מספר תודשים הוא מתכוון להוציא לאור את הכרך השלישי על מסכת חייו של הרבי משינאווא. השניים הקודמים: רבינו הקדוש משינאווא נכתבו בכשרון רב וזכו להצלחה רבה בקרב שוחרי הספרות החסידית. החלק השלישי ייקרא: הקדוש משינאווא רודע קודש.

ברשותו, הנה אחד הסיפורים על ה"שינאווער", שהיה פועל ישועות מעודדי השתהות, בחיצת צדיק גחד והקב"ה מקיים.

בווינה התגורר חסיד שינאווא ושמו ר' קלמן פריד. עשיר היה, בעל לב חם ויד פתוחה. גם "השינאוועד" נזקד בו בענייני צדקה וחסד רבים, וכל פנייה שלו נענתה בעין יפה. נתקיים בו בר' קלמן הפסוק: בצל החכמה בצל הכסף. הוא תמך במשפחות רבות של תלמידי חכמים, ואף לבניו והתניו הדה לשבת על התורה ולהתעלות בה, והוא פירנסם בכבוד.

עושרו ויושרו היו ידועים ומפורסמים ואנשים רבים הפקידו אצלו כספם. אלמנות את דמי חסכונותיהן ויתומים את כספי הנדוניה. הכל ידעו שכספם מופקד בידיים בטוחות ונאמנות.

אלא ש"גלגל הוא שחוזר בעולם" (שבת קנ"א ע"ב) ובאה השנה שעסקיו של ר' קלמן פריד לא עלו יפה. החישה בשוחריו היתה מאיכות ירודה, השקעותיו לא הניבו פירות והמצב הלך והתדרדר מיום ליום. ר' קלמן הבין שאם לא תבוא הישועה לאלתר, לא תהיה לו בריירה אלא להכריז על פשיטת-רגל, עם כל המשתמע מכך.

העצה "המשוטה"

הלך ר' קלמן להיוועץ בעודך דינו הה הסביר לו, כי ישנה עצה פשוטה להוליך ממצבו הקשה. הראיל ועסקיו מבוהזים נגד שריפה ובסכום עתק של עשרה מיליון כתרים הצאיל והצבואה לא עלתה יפה, הרי שכראי להציתה ולהגיש תביעת נזקים לחברת הביטוח. הנזק האמיתי מהשריפה יהיה מועט, שהרי התבואה אינה מן הסוג הטוב ואולם הפיצוי הכספי יספיק כדי להעמיד שוב את כל העסק הכודע על רגליו.

תחילה מיאן ר' קלמן לשמוע לעצה זו, שאינה אלא הונאה ורמאות. אלא שיום ודף יום והמצב העסקי של ר' קלמן נהיה יותר ויותר גרוע וההפסדים החלו מצטברים למספי ענק. ר' קלמן נוכח לדעת שלא יהיה עוד באפשרותו לתמוך בבניו וחתניו שותרתם אומנותם והגרוע מכל: כספי הפקדונות, כספם של האלמנות והיתומים שעמו בו את מבטחם – יירדו לטימין.

כך דרכו של היצר הרע, שהוא מפתה את האדם בחשבונות "לשם שמים", ובשעה לא יודעה, הלך ר' קלמן בחשבי ושילה אש בשדותיו...

חברת הביטוח חשדה שהיה כאן מעשה הצתה ופתחה בחקירה כנהוג וכמקובל. ואכן, חוקריה מצאו עדויות הקושרות את ר' קלמן למעשה ההצתה. החברה גם "עלתה" על הסתבכויותיו הכספיות של ר' קלמן והיא הכינה תיק על הונאה שמבחינתה נראה "סגור" מכל צדדיו.

עתה לקח ר' קלמן בכפליים: לא זו בלבד שעסקיו כושלים וכספו אבד, אלא שגם שדותיו נשרפו בליל. מצבו הבספי ייחשף לעין כל והוא עצמו יסק בכלא.

בתאריך המשפט נקבע לחודש מרוב ובמצוקתו קם ר' קלמן ונסע לרבו "השינאוועד", שפך את נפשו לפניו וביקש ישועה. בידעו שרבו הוא איש אמת ונפשו סולדת מכל מירמה והונאה, פתר לספר לו את האמת על השריפה, פן יביא על ראשו קללה ולא ברכה. הוא רק ספר שפרצה שריפה בשדותיו המבוהחים בסכומי ענק ומישהו העליל עליו שידו היתה בשריפה הזאת, ועתה הוא צפוי למשפט שתוצאותיו מי יודעים.

"כי האמת תצא לאור..."

השיב "השינאוועד" וענה לו: קלמן! "ודאי אם מציתים בכוונה תחילה את השדות כדי לזכות בדמי הביטוח – מגיע עונש חמור. ראשית כל יוהי גדולה ונסיון הונאה. מלבד זאת מצערים את הנשמות שהתגלגלו בחיים ומחכות לתיקונן, כאשר יקצרו את התבואה ויכינו ממנה דברי מאפה ויהודים יברכו עליהם. על-ידי השריפה תורדות הנשמות לייסוריהן ונופלות לקליפות לא עלינו. וכאן הרגיעו הרבי: כפי שאתה מתאר את המצב, אין לך כל חלק בשריפה ולא מגיע לך כל עונש. אם כן אל תירא ואל תפחד כי השקר אין לו רגליים, ואתה יכול להיות סמוך ובטוח שהאמת תצא לאור.

יצא ר' קלמן מאת פני רבו ונסע לביתו מרוכא ושבור ברוחו, שהרי יותר מכל חשש כי האמת תצא לאור...

בווינה חי אז הגה"צ הרב מביקובסק זצ"ל, שנמנה אף הוא על חסידי שינאווא, וד' קלמן תמך בו ברוות כלכלית במשך השנים. החליט ר' קלמן להכנס אל הרב מביקובסק ולהשיח בפניו את צרת נפשו, לספר על מצבו וביצד הצדמו"ר הוסיף יגון על יגונו. לרב סיפר ר' קלמן את האמת כולה וזה האמין לו בכל לב, כי כשל משום שחשש לכספי האלמנות והיתומים הנמצאים ברשותו.

נסע הרב מביקובסק לשינאוא, לעודד רחמים ולפעול ישועה עבור ר' קלמן, למרות מעשיו שאינם לרוחה של תורת-ישראל.

"אלך בדרכו של הבעש"ט"

נכנס הרב מביקובסק אל "השינאוועד" וגולל בפניו את מעלותיו וזכויותיו של ר' קלמן. ליבו הרחום וידו הנדיבה. הוא הזכיר גם את כספי הפיקדונות המצויים בסכנה.

תוך כדי שיחה עם האדמו"ר שאל הרב מביקובסק: ואם מרוב צערו הוא עשה דבר שלא כשורה, האם הכל כבר אבוד? ענה לו "השינאוועד": אם הוא עצמו הצית את האש, כי אז מצבו גרוע מאוד. אדם כזה איני יכול להושיע. כאן טען הרב מביקובסק, כי "הבעל-שם-טוב" הקדוש נהג אחרת. על יהודי שעבד בביתו של פריץ, נקלע לקשיים ומכר חבית של יין נושן מרתפו של הפריץ כדי לכסות חובותיו. חשד בו הפריץ, איים להורגו והיהודי ריץ אל הבעש"ט, כדי שיחלץ אותו ממצבו העגום. הבעש"ט צעק עליו: הרי אתה גנבת את החבית, והיהודי השיבו: ואם עשיתי זאת כלום מחוייב אני במיתה יחד עם רעייתי? התעמק הבעש"ט במחשבותיו הקדושות וענה: אם תבטיח לי שלא תשוב לעשות כדבר הזה לעולם – אתפלל עבורך. היהודי הבטיח והפריץ שכח מכל העניין.

"יהי כן" – השיב ה"שינאוועד" לרב מביקובסק – "אלך בדרכו של הבעש"ט, אם ר' קלמן יקבל על עצמו שלא יעשה כן עוד לעולם.

שב הרב מביקובסק לוינה ומסר לר' קלמן את תוכן השיחה עם האדמו"ר. ר' קלמן קיבל על עצמו שלא יעשה כמעשה ההצתה לעולם בשום פנים ואופן ובשום מצב.

כעבור שבוע נעדך המשפט. להפתעת הכל, פסל השופט את ההכחות התביעה רחה את טענותיה אחת לאחת והודה לשלם לר' קלמן את מלוא סכום הפיצויים המבוקשים. ר' קלמן שב לעשרו כבראשונה, ונזהר מכל נדנוד של מעשה הונאה או שקר בכל הליכות מסחריו.